

Uloga roditelja u procesu prilagodbe djeteta na vrtić

Vitanović, Aleksandra

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:388378>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-05**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)



SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Aleksandra Vitanović

ULOGA RODITELJA U PROCESU PRILAGODBE DJETETA NA VRTIĆ

Završni rad

Zagreb, rujan, 2023.godine

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Aleksandra Vitanović

ULOGA RODITELJA U PROCESU PRILAGODBE DJETETA NA VRTIĆ

Završni rad

Mentor rada:

doc.dr.sc. Adrijana Višnjić Jevtić

Zagreb, rujan, 2023.godine

Sažetak

Prilagodba na dječji vrtić proces je koji prolazi svako dijete koje kreće u odgojno-obrazovnu ustanovu. Polaskom u vrtić dijete se susreće s mnogim njemu velikim problemima, ali tu su i roditelji i odgojitelji koji znatno utječu na taj proces. Postoje određeni čimbenici koji utječu na djetetovo odvajanje od roditelja kao što su karakter roditelja i njihovo ponašanje te značajke odgojitelja i odgojno-obrazovne ustanove. Dijete u periodu adaptacije ispoljava različita ponašanja, kako fizička tako i emocionalna. Osim toga tu su još i privrženost te separacijska anksioznost koje igraju veliku ulogu u procesu adaptacije te mogu utjecati na njeno trajanje. Roditelji i način roditeljstva koji oni koriste također utječu na djecu, njihov karakter i ponašanje te samim time i na reakciju djeteta kod odvajanja pri dolasku u vrtić. Komunikacija i suradnja između roditelja i odgojitelja definitivno predstavlja najveći udio kod prilagodbe jer sve ovisi o odnosu kojeg imaju osobe koje su konstantno u djetetovu okruženju i životu. Uključivanjem odgojitelja u život djeteta dosta se stvari mijenja i u roditeljevom životu, ali to nije ništa loše te bi roditelji trebali dozvoliti odgojitelju pristup i prema djetetu i prema njima samima. Uključivanje roditelja u aktivnosti u vrtićkoj ustanovi je također bitan čimbenik uz pomoć kojeg dijete lakše prolazi kroz proces odvajanja i prilagodbe na novi prostor i ljude oko sebe.

Ključne riječi: prilagodba, roditelji, uloga roditelja, odvajanje, suradnja

Summary

Adaptation to kindergarten is a process that every child goes through when he starts an educational institution. When a child starts kindergarten, he faces many big problems, but there are also parents and educators who significantly influence this process. There are certain factors that influence a child's separation from their parents, such as the character of the parents and their behavior, as well as the features of the educators and educational institutions. During the period of adaptation, the child exhibits different behaviors, both physical and emotional. In addition, there is also attachment and separation anxiety, which play a big role in the adaptation process and can affect its duration. Parents and the parenting style they use also influence children, their character and behavior, and thus the child's reaction to separation upon arrival at kindergarten. Communication and cooperation between parents and educators definitely represents the biggest part of adaptation, because everything depends on the relationship between the people who are constantly in the child's environment and life. By involving a teacher in the child's life, a lot of things change in the parent's life as well, but that is not a bad thing, and parents should allow the teacher access to both the child and themselves. Involvement of parents in activities in the kindergarten is also an important factor, with the help of which the child goes through the process of separation and adaptation to the new space and people around him more easily.

Key words: adaptation, parents, role of parents, separation, cooperation

Sadržaj

1.Uvod.....	1
2.Privrženost.....	2
2.1.Faze razvoja privrženosti.....	2
2.1.1.Faza orijentacije i nediskriminativne privrženosti (od rođenja do 2.mjeseca).....	2
2.1.2.Faza diskriminativne socijalne reakcije (od 2.do 7. mjeseca).....	3
2.1.3.Faza usmjerene privrženosti (od 8. do 24. mjeseca).....	3
2.1.4. Faza 4: cilju usmjereno partnerstvo (od 24.mjeseca).....	4
2.2.Stilovi privrženosti.....	4
2.2.1.Sigurna privrženost (tip B).....	5
2.2.2.Nesigurno-izbjegavajuća privrženost (tip A).....	5
2.2.3.Nesigurno-opiruća privrženost (tip C).....	5
2.2.4.Dezorganizirano-dezorijentirana privrženost (tip D).....	5
2.3. Privrženost i prilagodba.....	6
3.Roditeljstvo.....	6
3.1.Tipovi roditeljskog stila odgoja.....	7
3.1.1. Autoritativni odgojiteljski stil.....	7
3.1.2.Autoritaran odgojiteljski stil.....	7
3.1.3.Permisivan odgojiteljski stil.....	8
3.1.4.Indiferentan odgojiteljski stil.....	8
4.Prilagodba.....	9
4.1.Trajanje prilagodbe.....	9
4.2. Čimbenici koji utječu na trajanje prilagodbe.....	9
4.3.Ponašanja djeteta za vrijeme prilagodbe.....	10
4.4.Separacijska anksioznost.....	10
5. Komunikacija između roditelja i odgojitelja za vrijeme prilagodbe.....	12
5.1.Razine komunikacije.....	13
5.2.Tipovi komunikacije.....	14
5.2.1. Verbalna komunikacija.....	14
5.2.2. Neverbalna komunikacija.....	15
5.3. Komunikacijske kompetencije odgojitelja.....	15
5.4.Oblici komunikacije između roditelja i odgojitelja.....	16
5.4.1.Tradicionalni oblici komunikacije.....	16
5.4.2.Suvremeni oblici komunikacije.....	18

6.Suradnja roditelja i odgojitelja	19
7.Uloga roditelja.....	21
8.Zaključak	23
9. Literatura	24
10. Izjava o izvornosti završnog rada	26

1.Uvod

Razdoblje djetetove prilagodbe u vrtić je iznimno stresno razdoblje. Djeca su, naravno, najviše pogođena promjenom, ali tu su još i roditelji te odgojitelji. Svi se sudionici procesa prilagodbe suočavaju sa različitim problemima, ali bi svejedno trebali moći pronaći zajednički jezik kako bi dijete imali najbolje moguće uvjete za razvoj. „Obitelji i odgojno-obrazovne ustanove za većinu su djece temeljne zajednice odrastanja koje djelomično određuju razvoj dječje osobnosti, samostalnosti, samopoštovanja i samopouzdanja. Usklađenost društvenih poticaja tih zajednica – obitelji i dječjeg vrtića – može doprinijeti kvaliteti i ishodima razvojnih, odgojno-obrazovnih i socijalizacijskih procesa“ (Višnjić Jevtić, Visković, 2018, str. 9).

Ključni su sudionici, osim djece, u procesu prilagodbe roditelji. Njihova ponašanja, stavovi i odluke najviše utječu na dijete u tom stresnom razdoblju te bi iz tog razloga roditelji trebali poraditi i na sebi kako bi dijete što lakše prebrodilo taj proces. Cilj rada je bio opisati važnost roditelja u samom procesu, kako proces obično prolazi te što sve utječe na ishode procesa prilagodbe djeteta na vrtić.

U ovom će se radu upravo o tome i pisati; procesu prilagodbe te koje mu je trajanje, koji čimbenici utječu na proces i koja su ponašanja česta kod djece. Spominjat će se i separacijska anksioznost te kako ju je najbolje olakšati te privrženost i tipovi privrženosti. S obzirom da je spomenuto kako su roditelji bitan faktor kod djetetove prilagodbe na vrtić, biti će spomenuti tipovi roditeljstva i koja je njihova uloga kod adaptacije. Osim toga, ističe se i važnost komunikacije između roditelja i odgojitelja te njihova zajednička suradnja.

Cilj rada je bio objasniti ulogu roditelja u adaptaciji djeteta u vrtić te kako njegova ponašanja mogu utjecati na djetetova ponašanja i čime to na kraju može rezultirati. Roditelj predstavlja velik faktor u djetetovom životu, ali i njegov odgojitelj također te je zbog toga objašnjeno na koji način i kako bi roditelji i odgojitelji trebali surađivati i komunicirati da bi dijete imalo mogućnost optimalnog i maksimalnog razvoja.

2.Privrženost

Berk (2015) smatra kako se djetetova privrženost skrbniku može vidjeti već u dobi od 6 do 8 mjeseci, ali sam taj proces povezivanja djeteta i njegovog roditelja započinje ubrzo nakon rođenja i on se nastavlja razvijati tijekom narednih mjeseci. Isto tako, Tatalović Vorkapić (2020) navodi kako osobu na koju se dijete oslanja nazivamo figurom privrženosti te da je taj odnos jak neovisno o tome je li osoba fizički prisutna ili ne. „Howe (1995) navodi da je figura privrženosti ona osoba koja osigurava fizičku i emocionalnu brigu o djetetu, dio je djetetove socijalne mreže i emocionalno je uključena u odnos s djetetom. Razmatrajući te kriterije, suprotno tradicionalnim shvaćanjima o dominantnoj ulozi majke, figura privrženosti ne mora nužno biti samo jedna, i to samo majka, jer se uz majku prema djetetu tako može ponašati i otac, bake, djedovi, braća i druge, za dijete, bitne osobe.“ (Howe, 1995, prema Tatalović Vorkapić, 2020, str. 26).

2.1.Faze razvoja privrženosti

Kao što je već spomenuto, razvoj privrženosti započinje ubrzo nakon rođenja, a počinje se primjećivati već između 6 i 8 mjeseca djetetova života. Prva istraživanja vezana uz razvoj privrženosti su proveli Schaffe i Emerson (1964) te su promatrali 60 beba u njihovih prvih 18 mjeseci života. Tada su privrženost podijelili u 4 faze:

- asocijalna – 0-6 tjedana
- nediskriminativna – 6 tjedana-7 mjeseci
- specifična – 7-9 mjeseci
- višestruka – od 10 mjeseci.

Nastavak tog istraživanja su predstavili Marvin i suradnici (2016) Prve tri faze razvoja privrženosti (faza orijentacije i nediskriminativne privrženosti, faza diskriminativne socijalne reakcije i faza usmjerene privrženosti) događaju se za vrijeme prve i druge godine života, četvrta faza započinje u 3.godini života (Tatalović Vorkapić, 2020).

2.1.1.Faza orijentacije i nediskriminativne privrženosti (od rođenja do 2.mjeseca)

Novorođenče u prvoj fazi razvoja privrženosti već ima neke urođene reakcije kojima reagira ili privlači pozornost na sebe (npr. plakanje ili smješkanje).

„Recipročan uzorak ponašanja smanjuje čestinu i intenzitet ponašanja privrženosti poput plača i istovremeno izaziva druga ponašanja poput vizualne orijentacije ili smiješka.“ (Tatalović Vorkapić, 2020, str. 28). U ovoj će fazi dijete razviti privrženost prema osobi koja je kontinuiranu u njegovoj okolini te koja reagira na djetetove zahtjeve i reakcije. Dijete reagira jednako prema svim osobama koje su u njegovoj okolini, ne razlikuje ljude koji su oko njega te također nije svjesno sebe kao zasebne osobe. Međutim, djetetov osjetilni sustav je dovoljno razvijen kako bi razlikovao živa bića od neživih stvari. U drugom se mjesecu djetetova života osjetilne i motoričke reakcije postupno razvijaju u voljna ponašanja kod kojih su motorička kretanja i vizualni podražaj usklađeni (Tatalović Vorkapić, 2020).

2.1.2.Faza diskriminativne socijalne reakcije (od 2.do 7. mjeseca)

Nakon što je dijete u prvoj fazi reagiralo na svaku osobu koja je bila u njegovoj okolini, u drugoj fazi, oko 3.mjeseca djetetova života, dijete počinje reagirati smjehom samo na poznate osobe te ga lakše može umiriti osoba koja je njemu poznata. Ainsworth (1979, prema Tatalović Vorkapić, 2020) navodi kako je u ovoj fazi razvoja privrženosti glavna značajka to što dijete inicira interakciju sa skrbnikom. Postoje određeni obrasci ponašanja koji su usmjereni na osobu na koju dijete razvija privrženost, a to su naprimjer plač na rastanak sa tom osobom, smijeh, vokalizacija, pozdravljanje, istraživanje i slično. Takav se obrazac naziva jedinstveni interakcijski obrazac i kao što je već napisano, dijete ga koristi samo u interakciji sa njemu poznatim osobama.

Prema Tatalović Vorkapić (2020) ona jednostavna ponašanja koja je dijete imalo u prvoj fazi razvoja privrženosti sada prerastaju u kompleksnija ponašanja koja dijete samo kontrolira.

2.1.3.Faza usmjerene privrženosti (od 8. do 24. mjeseca)

U ovoj se fazi privrženosti razvija privrženost prema određenoj osobi, najčešće prema majci. Također se javlja i separacijska anksioznost koja je opisana ranije. S obzirom da je dijete razvilo privrženost prema određenoj osobi svaki rastanak predstavlja određen stres. Sigurno je da je privrženost uspostavljena onog trenutka kada dijete pokazuje strah od neznanca, kada nije zadovoljno odvajanjem od skrbnika

te kada se osjeća sigurno i hrabro samo kada je u blizini skrbnika prema kojemu je razvilo privrženost (Tatalović Vorkapić, 2020).

Prema Tatalović Vorkapić (2020) postoje i druge razvojne promjene kod djeteta; motoričke, emocionalne i kognitivne. Što se motoričkih promjena tiče, dijete u ovom razdoblju počinje puzati što mu omogućava kontrolu nad okolinom. Ono više ne mora plakati kako bi dobilo pozornost svoje majke, već ju može samo slijediti gdje god bi ona išla. Osim što ju može slijediti, dijete joj može samo prići, ali mu je i majka neka vrsta sigurne baze prilikom istraživanja ili izloženosti stresu.

S obzirom da se razvijaju i kognitivne vještine, dijete dobiva mogućnost samo sebi postavljati ciljeve, može isplanirati svoje ponašanje i kontrolirati svoje planove. Također, dijete je svjesno da njegov model figure privrženosti postoji i kada ga ono samo ne vidi.

IJzendoorn, Sagi i Lambermon (1992, prema Tatalović Vorkapić, 2020) navode kako se u ovoj fazi razvija i višestruka privrženost. Iako dijete primarno razvija privrženost prema majci, tu još mogu biti i otac, braća i sestre ili djedovi i bake. Nije važno tko previja ili hrani dijete koliko je važno tko provodi vrijeme s djetetom.

2.1.4. Faza 4: cilju usmjereno partnerstvo (od 24.mjeseca)

U posljednjoj fazi dijete je sposobno prepoznati motive, osjećaje i ciljeve svoje figure privrženosti. Samim time kontrola emocija, iskazivanje namjera i regulacija reakcija su kvalitetnije, a primarni cilj je ostvarivanje partnerstva koje je formirano na dijeljenim ciljevima i planovima između skrbnika i djeteta. Dijete razumije zašto dolazi do odvajanja i njegove emocionalne reakcije su regulirane (Tatalović Vorkapić, 2020).

2.2.Stilovi privrženosti

Tatalović Vorkapić (2020) u svojoj knjizi navodi kako prema Ainsworthu (1979) te Mainu i Solomonu (1990) postoje 4 stila privrženosti; siguran, nesigurno-izbjegavajući, nesigurno-opirući i dezorganiziran stil. Navodi se kako djeca pokazuju različite obrasce privrženosti s različitim osobama. Stilovi i njihovi obrasci su opisani u nastavku.

2.2.1.Sigurna privrženost (tip B)

Autorica Tatalović Vorkapić opisuje roditelje sigurno privržene djece kao one koji su osjetljivi na potrebe svog djeteta i spremni su se prilagoditi djetetu. Roditelj djetetu predstavlja sigurnu bazu kojoj se uvijek može okrenuti. Djeca koja su sigurno privržena vide sebe kao kompetentno i vrijedno dijete, reagiraju s manje straha pri odvajanju od skrbnika, više istražuju i samostalno rješavaju probleme, u odrasloj dobi imaju bolje odnose sa svojim vršnjacima i prijateljima. Ljude oko sebe zamišljaju kao one koji su dostupni te koji će uvijek utješiti dijete ako je pod stresom ili uznemireno.

2.2.2.Nesigurno-izbjegavajuća privrženost (tip A)

Kod A tipa privrženosti roditelji su emocionalno distancirani od djeteta, odbacuju njega i njegove potrebe. Samim time dijete ne zna iskazati svoje emocije, izbjegava biti u kontaktu sa svojim roditeljima, ali ni generalno bilo kakav tjelesni kontakt, maženje ili grljenje. Takva djeca u nepoznatim situacijama i okolinama više istražuju okolinu nego što su uključena u bilo kakav kontakt. Ne reagiraju na odlazak i dolazak nepoznatih osoba. Sebe doživljavaju kao samoga i neželjenoga, ne želi razviti bliskost ni sa kim što u budućnosti može dovesti do asocijalnih ponašanja ili razvoja samodostatnosti (Tatalović Vorkapić, 2020).

2.2.3.Nesigurno-opiruća privrženost (tip C)

Tatalović Vorkapić (2020) navodi kako je kod ovog stila privrženosti roditelj nepredvidiv i nekonzistentno pristupačan djeci. Iz tog je razloga oprez djece povećan te oni rade sve kako bi pridobili pozornost njihove figure privrženosti. Takva djeca su stalno u blizini svoje majke, teško ih je utješiti, stalno se vješaju i penju po majci. To im je strategija kako bi uvijek dobivali pažnju. Djeca ovakvog stila privrženosti vide sebe kao nesigurnog, bojažljivog, ovisnog o drugima, što u odrasloj dobi može rezultirati emocionalnom nestabilnošću te problema sa samoregulacijom i povećanim stresom.

2.2.4.Dezorganizirano-dezorijentirana privrženost (tip D)

Ovaj stil privrženosti se uvelike razlikuje od prethodna tri stila, vrlo je konfuzan i kontradiktoran. Djeca ovog stila istovremeno žele biti u blizini svog

roditelja, ali i pobjeći od njega; ukratko ne znaju što bi sa sobom kada je figura privrženosti u pitanju. Ukoliko je dijete uznemireno neće nužno tražiti utjehu kod roditelja, ali će osjećati strah kada se roditelj vrati. Ovakav stil često nastupa uslijed neke traume, a ta trauma je najčešće zlostavljanje od strane roditelja. Takva djeca ne vjeruju nikome, ne stvaraju emocionalne odnose i osjećaju se nevoljenima (Tatalović Vorkapić, 2020).

2.3. Privrženost i prilagodba

Pojava separacijske anksioznosti pri dolasku u vrtić znatno otežava proces prilagodbe, ali se u tom cijelom stresnom procesu vidi i stupanj privrženosti prema skrbniku. Prilagodba djeteta u vrtić će uvelike ovisiti o kvaliteti privrženosti između skrbnika i djeteta, ali i o iskustvu s novim odgojiteljima. Tatalović Vorkapić (2020) navodi kako je prema rezultatima nekih istraživanja proces prilagodbe znatno lakši ukoliko je figura privrženosti prisutna u vrtiću tijekom prilagodbe. Djeca koji vide svoju majku ili skrbnika u vrtiću smatraju da je njihovo sigurno utočište u blizini te da oni mogu slobodno istraživati okolinu i odnose oko sebe bez straha, a ukoliko dođe do stresa mogu odmah otići do njih. „Kada majke ostaju s djecom tijekom prilagodbe, sigurna privrženost se zadržava, a kod nekih i razvija u takvim okolnostima.“ (Tatalović Vorkapić, 2020, prema Ahnert i sur., 2004).

3. Roditeljstvo

Autorice Visković i Višnjić Jevtić (2019, str. 25) opisuju roditeljstvo kao „interaktivan proces socijalne konstrukcije i samopoimanja, odgovornog preuzimanja obaveza i izgrađivanje specifične emocionalne privrženosti te kulture zajednice kao referentnog okvira.“ Također navode kako postoje mnogi čimbenici koji mogu utjecati na kvalitetu roditeljstva kao što su:

- karakter roditelja
- karakter djeteta
- redoslijed rođenja, psihofizički status i spol djeteta
- kulturološki konteksti
- socio-ekonomski status; zaposlenost
- obrazovanje roditelja itd.

Roditeljstvo bi trebao biti interaktivan i holistički koncept koji povezuje roditelje i njihovu sposobnost da se što bolje i kvalitetnije brinu za svoje djece te da odgovaraju na njihove razvojne potrebe. Kao što je već navedeno postoje određeni čimbenici koji utječu na kvalitetu roditeljstva. Neki od njih su osobine roditelja i djece te kontekstualni faktori. Što se osobina roditelja tiče to mogu biti spol, dob, osobnost, zrelost, njihovi stavovi i uvjerenja što se roditeljstva tiče, njihova iskustva od vlastitih roditelja. Od osobina djeteta to bi također bile dob i spol, ali i redosljed rođenja (ovisno je li dijete prvorodeno, jedinac, ili najmlađe) te njegove sposobnosti i mogućnosti. Posljednji kontekstualni čimbenici su ponajviše odnos roditelja (jesu li u braku, izvanbračnoj zajednici, razvedenost), odnos kakav imaju roditelji i djeca, šira obitelj i posljednje, ekonomski status (Visković, Višnjić Jevtić, 2019).

3.1. Tipovi roditeljskog stila odgoja

Prema Berk (2015) postoje 4 osnovna tipa roditeljskog stila odgoja: autoritativni, autoritarni, permisivni i indiferentan stil. Svaki od navedenog će biti detaljnije opisan u nastavku.

3.1.1. Autoritativni odgojiteljski stil

Autori Čudina-Obradović i Obradović (2006) autoritativni odgojiteljski stil opisuju kao onaj u kojem roditelji postavljaju visoke zahtjeve pred svoju djecu, strogo određuju granice, ali s druge strane također pokazuju veliku količinu ljubavi i potpore. Berk (2015) autoritativne roditelje opisuje kao one koji su strpljivi, imaju vremena za svoju djecu, pažljivi su i iskazuju emocije, ali jasno određuju granice. Također, djeci dozvoljavaju određenu crtu autonomije, dozvoljavaju djeci da samostalno donose neke odluke, a ukoliko naiđu na problem zajedno će ga pokušati riješiti. Ovom tipu roditelja je komunikacija jako važna te iz tog razloga potiču svoju djecu da izražavaju svoje mišljenje, osjećaje i želje. Samim time, djeca koja imaju ovakav tip roditelja, lakše izražavaju svoje osjećaje, spontanija su i bolje se uklapaju u društvo (Čudina-Obradović, Obradović, 2006).

3.1.2. Autoritaran odgojiteljski stil

Sama riječ autoritaran govori kakav je ovaj odgojiteljski stil – strog i krut. Roditelji ovog odgojiteljskog stila često odbacuju svoju djecu, hladni su prema njima,

ne slušaju njihove molbe i želje, često ne poštuju njihove osjećaje. Postavljaju jasne zahtjeve ispred svoje djece, bez bilo kakve mogućnosti izbora, često uz vikanje, omalovažavanje pa i prijetnju. Ne dozvoljavaju da djeca izraze svoje mišljenje, donose odluke u njihovo ime te ih uvijek kontroliraju (Berk, 2015). Djeca koja imaju autoritarne roditelje često izrastaju u osobe koje imaju problem s anksioznošću, niskim samopoštovanjem i samopouzdanjem. Također, često su nerasploženi, vrlo brzo mijenjaju raspoloženje, nesretni su i bojažljivi (Čudina-Obradović, Obradović, 2006). Berk (2015) navodi kako djeca koja su život provela uz autoritarne roditelje u budućnosti primjenjuju agresiju i silu kako bi došli do željenog cilja što dovodi do problema u ponašanju i problema s agresivnošću.

3.1.3. Permisivan odgojiteljski stil

Permisivan odgojiteljski stil označava stil odgoja kod kojeg su roditelji pretjerano popustljivi. Ovakav tip roditelja pokazuje neizmjernu ljubav i toplinu svom djetetu, ali ne postavlja mu nikakve granice, ima malo ili nema uopće zahtjeve te dopušta djetetu da donosi sve odluke iako dijete možda nije spremno na njih. Razlog iz kojeg roditelj dopušta djetetu da sve samo odlučuje je taj što smatra da mu na taj način iskazuje ljubav. Djeca ovog tipa roditelja sama odlučuju što će jesti, što će obući, kada će ići spavati, nemaju postavljenu granicu u igri i korištenju moderne tehnologije, često ne znaju pravila ponašanja i slično (Berk, 2015). Čudina-Obradović i Obradović (2006) navode da takva djeca, zbog nepostavljenih granica i prevelike slobode, često osjećaju nesigurnost i netrpeljivost što dovodi do devijantnih i impulzivnih ponašanja.

3.1.4. Indiferentan odgojiteljski stil

Ovakav odgojiteljski stil se od permisivnog razlikuje po tome što ovi roditelji ne iskazuju nikakvu emociju prema svome djetetu, indiferentni su i također dozvoljavaju djeci sve zato što ih nije previše briga. Vrlo su hladni i nisu emocionalno investirani prema svojoj djeci, te ne pružaju nikakvu toplinu, ljubav i potporu (Berk, 2015). Odnos između roditelja i djece je pun nerazumijevanja s obzirom da roditelji ne pokazuju interes prema svom djetetu te su djeca iz tog razloga vrlo nesretna što često rezultira lošim uspjehom u školi, problemima s anksioznošću i s ponašanjem i sa problemima u socijalizaciji u društvu (Čudina-Obradović, Obradović, 2015).

4. Prilagodba

U Hrvatskom se obiteljskom leksikonu prilagodba ili prilagođavanje definira kao „suživljavanje s okolinom, oblik ponašanja koji teži uspostavljanju ravnoteže između životnih (razvojnih) težnji, potreba, zahtjeva pojedinaca i uvjeta što ih nameće okolina, posebno društvena.“¹

S prvim se oblikom prilagodbe većina ljudi susreće u svojoj najranijoj dobi u životu. To je upravo prilagodba ili adaptacija na jasllice u vrtiću. Prije samog dolaska u vrtić roditelji djeteta moraju obaviti niz formalnosti kako bi se dijete uopće moglo upisati u vrtić: moraju dati sve potrebne informacije koje su bitne za odgojitelja kako bi se što bolje povezao s djetetom, te moraju predati zahtjev za upis i potpisati ugovor o pravima i obavezama (Došen-Dobud, 2004).

4.1. Trajanje prilagodbe

Sam proces i trajanje prilagodbe ovisi o mnogo različitih čimbenika: prijašnja iskustva kod odvajanja, dob i karakter djeteta, odnos između roditelja i djeteta, odnos roditelja i odgojitelja, stav odgojitelja prema vrtiću, kontinuiranost u dolaženju i mnogi drugi. Trajanje prilagodbe je u prosjeku 10 do 15 dana, ali ponekad i do 2 mjeseca, sve ovisi o gore navedenim čimbenicima koji utječu na dijete. „Proces prilagodbe traje dok dijete ne prihvati novonastalu situaciju; prije svega – odvajanje od roditelja, ostajanje u novom prostoru i prihvaćanje odgojitelja, usvajanje dnevnog ritma u jasllicama i novih pravila ponašanja, uključivanje u aktivnosti, prihvaćanje druge djece i jasllica kao mjesta gdje se sa svima dijele igračke i pažnja odraslih.“ (Mašković i suradnici, 2018, str. 37).

4.2. Čimbenici koji utječu na trajanje prilagodbe

Iako postoji niz čimbenika koji utječu na djetetovo trajanje prilagodbe u jasllice, Rendulić i Veselinović (2001, prema Tatalović Vorkapić, 2020), navode tri čimbenika koja su najznačajnija za prilagodbu djeteta, a to su:

¹ (<https://hol.lzmk.hr/clanak.aspx?id=32420>).

- značajke ustanove za rani i predškolski odgoj i obrazovanje – dječji vrtić je mjesto u kojem će dijete provoditi velik dio svog života te je jako bitno da se osjeća ugodno u tom prostoru
- karakteristike roditelja i njihove stresne reakcije – roditeljeva reakcija utječe na djetetovu; ukoliko roditelj ima pozitivan stav o vrtiću, imat će ga i dijete, a ukoliko roditelj ima negativan stav, isti će takav stav vjerojatno imati i dijete
- značajke odgojitelja – važna je odgojiteljeva podrška djetetu, ali i roditeljima.

4.3.Ponašanja djeteta za vrijeme prilagodbe

Autori Mašković i suradnici (2018) u svojoj knjizi navode različite vrste manifestacija koje djeca pokazuju za vrijeme prilagodbe. Kod tjelesnih manifestacija to su bolovi u glavi ili truhu, povraćanje, temperatura i slično. Emocionalne manifestacije su plač, ljutnja, agresija, histerija, nezadovoljstvo, šutnja i slično. Autorica Došen-Dobud također navodi i vraćanje na niže oblike ponašanja kao što su naprimjer puzanje, traženje dudu ili bočice, vraćanje na pelenu, plačljivost, nezainteresiranost za okolinu, sisanje palca, tepanje i slično. Važno je naglasiti da je normalno i prirodno da će doći do ovakvih reakcija te se ne bi trebali previše brinuti oko njih sve dok ne postanu prečeste ili prejake.

Također djeca jasličke dobi imaju smanjen imunitet pri dolasku u vrtić pa su viroze neizbježne te oni često znaju izbivati iz vrtića. Vrlo je česta pojava vodenih kozica i izbijanje zuba što još više otežava proces prilagodbe jer su djeca loše volje, ali svi uključeni u proces adaptacije moraju biti spremni na sve prepreke koje će im se naći na putu.

4.4.Separacijska anksioznost

Autorica Došen-Dobud (2004) navodi kako djeca plaču tijekom prilagodbe, a to najčešće predstavlja odvajanje od roditelja, što naziva separacijskim strahom. Pojava separacijskog straha ili anksioznosti česta je pojava kod djece te se najčešće javlja u 6.mjesecu djetetova života i može trajati sve do 3.godine. „Oko 6. mjeseca dijete usvaja nešto što se zove stalnost objekta: to znači da počinje shvaćati kako stvari i osobe postoje izvan njegova vidokruga, odnosno, i onda kada ih ne može vidjeti. Ono

počinje shvaćati da su mama i tata „otišli“ kada ih ne vidi te ga to uznemiruje. U tom razvojnem stadiju ono još ne poznaje koncept vremena te ne može predvidjeti kada ćete se vratiti. Štoviše, ne može to čak to ni zamisliti.“ Trajanje separacijske anksioznosti ovisi o djetetovom karakteru, ali i o tome koliko se djetetu pokušava objasniti što se to događa, kad će se roditelj vratiti, uvesti rituale kako bi se odvajanje olakšalo ².

Došen-Dobud navodi kako postoji nešto što se zove prijelazni predmet. Taj predmet je nešto što je djetetu jako bitno i što dijete uvijek ima u svojoj blizini. To može biti dudu, lutka, deka, plišana igračka i mnogo drugih stvari.

Postoje različiti načini kojima bi roditelji mogli pomoći u rješavanju separacijske anksioznosti. Kao što je ranije navedeno, period prilagodbe je stresno razdoblje i za djecu i za roditelje, ali i za odgojitelje kojima je također potrebna pomoć roditelja kako bi taj period prošao što lakše. Roditelji moraju pričati sa svojom djecom o odlasku u vrtić i uvjeravati ih da će sve biti dobro i da vrtić nije strašno mjesto. Jako je važno da roditelji budu čvrsti u svojoj odluci kada je odlazak u vrtić u pitanju te da ne popuštaju djetetu ukoliko se ono rasplače. Važno je također da roditelj bude transparentan, iskren te da ohrabruje svoje dijete. Na kraju je bitno istaknuti da je vrlo važno da roditelj provede kvalitetno vrijeme sa svojim djetetom kada je u mogućnosti zato što se tako dijete neće osjećati odbačeno i ostavljeno, nego će shvatiti da ga roditelj i dalje voli i da je bitno te da ga ne ostavlja u vrtiću zato što ne želi provoditi vrijeme s njim.

Odgojitelji s druge strane također imaju veliku ulogu kod pomaganja kada im dođe dijete koje ima problem s odvajanjem od roditelja. Kao i roditelj, odgojitelj treba ohrabrivati i tješiti dijete, ali za sve postoje određene granice. Odgojitelj može djetetu ponuditi različite vrste zanimacije kada ono dođe ujutro i počne plakati jer se mora odvojiti od mame ili tate; to ne moraju nužno biti igrače, to mogu biti neki zadaci kojima odgojitelj pokazuje djetetu da mu vjeruje – time se dijete osjeća sigurnije i zaboravlja da nije sa svojim roditeljima. Dozvola „temper tantruma“ i plakanja je isto tako ponekad dozvoljena; kada dijete treba izbaciti sve iz sebe kako bi kasnije normalno funkcioniralo. Ista je stvar i s ignoriranjem djetetova plakanja, ali i jedno i drugo treba znati svoju granicu i da se ta granica ne prolazi. Kod djece vrtićke dobi može pomoći i humor. Djeca vole ljude koji se znaju šaliti i smijati te im to smanjuje

² <http://centarzareproduktivnomentalnozdravlje.hr/>

anksioznost i osjećaju se ugodnije. Posljednje što odgojitelji mogu napraviti je provjeriti sa roditeljima kako se dijete ponaša i kako reagira kod kuće na spominjanje odlaska u vrtić. Tako će možda dobiti potencijalno rješenje na njegovo ponašanje pri dolasku u vrtić. Jako je bitno da roditelji i odgojitelji u ovakvim situacijama surađuju i zajednički pokušaju riješiti problem separacijske anksioznosti. Ako separacijska anksioznost postane prejaka te ju više roditelji i odgojitelji nemaju kako riješiti bit će potrebna pomoć stručnih suradnika kako bi dijete što lakše prebrodilo situaciju. Iz tog je razloga važna suradnja, komunikacija i neprekidna interakcija između roditelja, odgojitelja i djeteta. Jako je važno pokazati da razumijemo djetetovu emociju („Jasno mi je da ti je teško..., Razumijem da si tužan...“) jer im time pokazujemo da ih shvaćamo ozbiljno i da ne zanemarujemo što osjećaju.³

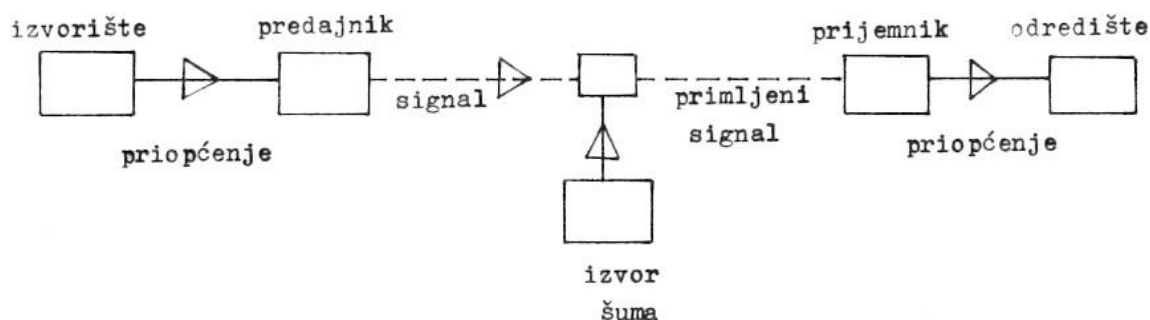
Suprotnim ponašanjima od pomaganja roditelji mogu samo naštetiti djetetu i tako produljiti mučenje i sebi i njima. Neka od takvih ponašanja mogu biti i nesvjesna, ali iznimno je važno da roditelji na vrijeme shvate kako bi mogli ispraviti grešku. Takva ponašanja su naprimjer ljutnja zbog djetetova straha od odvajanja, konflikti između partnera zbog straha od odvajanja, premišljanje o odlasku u vrtić i mnogi drugi. Svakim takvim ponašanjem dijete dobiva dojam kako se svaki problem mora riješiti uz prisutnost roditelja i samim time njihov strah raste i ostaje trajan. Odgojitelji bi također trebali reagirati ukoliko uoče da roditelji rade nešto što bi moglo produljiti proces prilagodbe ili nešto što djetetu otežava taj isti proces. Svako zadržavanje u vrtiću ili razgovor s djetetom koji bi mogao izgledati kao razduživanje rastanka bi trebalo biti prekinuto jer to samo šteti djetetu.

5. Komunikacija između roditelja i odgojitelja za vrijeme prilagodbe

Komunikacija između odgojitelja i roditelja je izrazito bitna za djetetovu dobrobit i cjeloživotni razvoj te postoje neke sastavnice interpersonalne komunikacije koje će biti objašnjene u nastavku. Komunikacija između roditelja i odgojitelja u vrijeme adaptacije je ključna te bi obje strane trebale biti spremne na potpunu suradnju kako dijete ne bi osjećalo strah i kako bi se mogli što prije mogli pripremiti na ostanak u vrtiću.

³ <https://ijee.org/assets/docs/EDU2GENALEN.374821.pdf>

Prvo je potrebno definirati sam pojam komunikacije. Autorica Žižak i sur. (2012, str. 24) komunikaciju definiraju kao „proces kroz koji uključene osobe zajednički izgrađuju značenje poruka koje razmjenjuju te pritom utječu jedni na druge na određeni način i u nekom opsegu“. Također je jako važno objasniti kako komunikacijski proces funkcionira. Iz tog su razloga Shannon i Weaver 1949. objavili shemu komunikacijskog procesa u kojoj su prikaze sve sastavnice koje utječu na komunikaciju.(Slika 1)



Slika 1. Shannonov i Weaverov model komunikacije (1949)

Prema Shannonu i Weaveru komunikacijski se proces sastoji od izvora informacije, poruka koja se prenosi preko odašiljača. Taj odašiljač šalje signal koji može biti ometen šumom. Nakon toga primljeni signal dolazi do primatelja poruke koji poruku šalje do odredišta.

5.1. Razine komunikacije

Autorica Žižak i sur. (2012) u svojoj knjizi navode kako postoji nekoliko razina komunikacije: intrapersonalna komunikacija, interpersonalna komunikacija, komunikacija pojedinac – grupa, komunikacija grupa – pojedinac te komunikacija grupa – grupa. U nastavku će ukratko biti objašnjena svaka od te razine komunikacije.

Intrapersonalna komunikacija je proces koji se odvija unutar jedne osobe, ta osoba je istovremeno i pošiljalac i primatelj poruke. „Takva se komunikacija neprestano događa jer mozak stalno šalje različite poruke različitim dijelovima našeg tijela. Samo manjeg dijela te komunikacije smo svjesni.“

Interpersonalna je ona komunikacija koja se odvija između dvije osobe. Ovakva je razina komunikacije izrazito bitna u ustanovi ranog i predškolskog odgoja, osobito između roditelja i odgojitelja te odgojitelja i djeteta. Kod ovakve razine komunikacije

pošiljatelj i primatelj poruke se mogu izmjenjivati te je iz tog razloga interakcija uvijek dinamična.

Kod razine komunikacije pojedinac – grupa najčešće je pošiljatelj poruke jedna osoba koja poruku prenosi grupi ljudi. Komunikacija je vrlo često jednosmjerna, ali može prerasti u interpersonalnu razinu komunikacije.

Grupa – pojedinac je razina komunikacije kod koje veća grupa daje informaciju pojedincu.

Posljednja razina komunikacije, grupa – grupa, najčešća je kod komunikacije između država, vlada i slično, ali i u obrazovanju između grupa studenata (Žižak i sur., 2012).

Kao što je već spomenuto, interpersonalna komunikacija je razina komunikacije koju najčešće vidimo u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i izrazito je važna. Komunikacija između roditelja i odgojitelja je jedna veza koja može znatno utjecati na djetetov razvoj prije odlaska u školu. Autorica Rogulj (2018) navodi kako je upravo odgojitelj jedan od najvažnijih modela za razvoj djetetove interpersonalne komunikacije jer je on u svakodnevnoj interakciji s djecom, bila ona verbalna ili neverbalna.

5.2. Tipovi komunikacije

Rogulj (2018, str.116) u svom radu navodi kako „odgojno – obrazovna ustanova sa svojim kompleksnim zadacima podržava sve oblike komunikacije u njihovoj realizaciji.“ Komunikaciju dijeli na verbalnu i neverbalnu, a odabir tih vrsta komunikacije najčešće ovisi o komunikacijskim vještinama odgojitelja i roditelja.

5.2.1. Verbalna komunikacija

Verbalnu komunikaciju dijelimo na usmenu komunikaciju i pismenu komunikaciju. Kada govorimo o usmenoj komunikaciji govorimo o vrsti komunikacije kod koje je glavni način komuniciranja govor. Usmena se komunikacija može odvijati izravnim kontaktom ili razgovorom na telefon ili mobitel. Roditelji i odgojitelji se svakodnevno koriste usmenim oblikom komunikacije kako bi prenijeli informacije vezane uz djecu u odgojno – obrazovnom procesu. (Rogulj, 2018).

Pismena je komunikacija je vrsta verbalne komunikacije kod koje se izražavamo riječima ili simbolima u pisanom obliku. Mediji koji se koriste kod pisane komunikacije mogu biti oni klasični – novine i knjige ili digitalni mediji – pametni telefoni, računala tableti i slično.

5.2.2. Neverbalna komunikacija

„Neverbalna komunikacija je komunikacija koja se odvija bez riječi. To je govor tijela i sadržaj iz okoline u pojedinoj komunikaciji. Nije stvar u tome što je rečeno već je stvar u tome kako je nešto rečeno,“⁴. Neverbalna se komunikacija najčešće koristi u izražavanju emocija, iskazivanju stavova ili odražavanju osobina ličnosti. Ova vrsta komunikacije ima svoje elemente: stav, pokreti, lice, oči, glas, fizički izgled, dodir, privlačnost, udaljenost i područje te vrijeme i prostorno okruženje. (Rogulj, 2018, prema Knapp i Hall, 2010). Iako postoje razne podjele neverbalne komunikacije, zbog lakše primjenjivosti u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, koristi se podjela prema Knapp i Hall (2010): kinestetička komunikacija (nadopuna verbalnoj, uključivanje dijelova tijela), proksemička komunikacija (prostor između sudionika), paralingvistička komunikacija (način na koji je nešto izrečeno) i komunikacija odjećom (Rogulj, 2018).

5.3. Komunikacijske kompetencije odgojitelja

Komunikacijske kompetencije su definirane kao „sposobnost prenošenja i tumačenja poruka i pregovaranja o značenju s drugim govornicima u specifičnim kontekstima“ (Rogulj, str. 124, 2018, prema Gomez- Rodriguez, 2010). Odgojitelji moraju imati vrlo razvijene komunikacijske kompetencije kako bi što uspješnije mogli komunicirati sa djecom, roditeljima i stručnim timom odgojno – obrazovne ustanove. Iz tog razloga, odgojitelji moraju biti otvoreni i spremni na komunikaciju sa svima iz svoje okoline te se moraju truditi da ojačaju komunikacijske vještine ljudi iz svoje okoline. Postoji više oblika komunikacija te će oni biti objašnjeni u nastavku ovog rada.

⁴ <http://centarzareproduktivnomentalnozdravlje.hr/>

5.4.Oblici komunikacije između roditelja i odgojitelja

U Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015) stoji da su „obitelj i vrtić dva temeljna sustava u kojem se dijete rane i predškolske dobi razvija i raste, zadovoljava svoje osnovne potrebe, stječe prve spoznaje o sebi i svijetu oko sebe, uči o komunikaciji i odnosima, suživotu, zajedništvu, toleranciji, razvija svoje potencijale i stječe spoznaje i vještine prijeko potrebne za čitav život.“ Jedna od ključnih stvari je komunikacija između roditelja i odgojitelja kao što je već ranije navedeno. Rogulj (2018, prema Ljubetić, 2009) u svom radu navodi kako komunikaciju između roditelja i odgojitelja dijelimo na tradicionalne i suvremene oblike. U nastavku će ti oblici komunikacije biti detaljnije objašnjeni.

5.4.1.Tradicionalni oblici komunikacije

Prema istraživanju Blue-Banning i sur. (2004) postoje određeni faktori po kojima bi komunikacija između roditelja i odgojitelja trebala biti uspješna. Neki od njih su pažljivo slušanje, izbjegavanje žargona, izbjegavanje predrasuda, empatija i neokrivljavanje, pozitivni komentari u problemskim situacijama u kojima se dijete nalazi. Iz tih su faktora proizašli komunikacijski oblici kao što su individualni razgovori, roditeljski sastanci, druženja i kutići za roditelje (Rogulj, 2018).

Individualni razgovori su razgovori između roditelja i odgojitelja ili člana stručnog tima i roditelja. Inicijator tog razgovora može biti bilo tko od njih te takvi razgovori pokrivaju širok spektar tema vezanih uz djetetovo obrazovanje u vrtićkoj ustanovi. Isto tako, osoba koja je sazvala individualni razgovor mora unaprijed reći temu razgovora kako bi se druga osoba znala pripremiti te bi se isto tako roditeljima trebala dati mogućnost izbora dana i vremena razgovora i okvirno trajanje sastanka. Razgovor bi se trebao odvijati u mirnoj prostoriji, bez ometanja, a ukoliko roditelj nema kome ostaviti dijete na čuvanje za vrijeme razgovora, vrtić treba osigurati da dijete bude zbrinuto za vrijeme sastanka (Rogulj, 2018).

Milanović i sur. (2014) navode kako svaki razgovor ima svoj uvod, središnji dio i završni dio. Početak ili uvodni dio je dio u kojem se sugovornici nastoje opustiti kako bi razgovor protekao što lakše i opuštenije, u središnjem se dijelu razgovora o temi zbog koje je došlo do razgovora, a u završnom se dijelu sažima sve o čemu se raspravljalo. Razgovor bi se trebao voditi oko djeteta i njegovog optimalnog razvoja te bi obje strane trebale biti spremne sudjelovati.

Roditeljski sastanak je oblik komunikacije koji je propisan po kurikulumu te se u godini mora održati određen broj roditeljskih sastanaka. Roditeljski sastanci mogu biti tematskog ili informativnog oblika, sve ovisi o problematici koja se u tom trenutku odvija u vrtiću ili skupini. Svaki roditeljski sastanak mora biti dobro isplaniran, svi ciljevi i teme moraju biti dobro razrađeni kako bi odgojitelj što jasnije mogao prezentirati roditeljima određen problem ili situaciju. Isto tako, odgojitelj za svaki roditeljski sastanak mora napraviti poziv na kojem su navedeni datum, vrijeme, mjesto, tema te neke dodatne informacije ukoliko ih ima, npr. gosti predavači ili slično. Nakon svakog roditeljskog sastanka dobro je napisati zaključke koji su proizašli kako bi roditelji koji su bili spriječeni doći mogli dobiti informaciju o čemu se razgovaralo na sastanku. Također je jako važno što više uključivati roditelje u razgovor za vrijeme roditeljskog sastanka kako bi ih se potaknulo na veću interakciju i aktivnost vezanu uz vrtićku skupinu (Rogulj, 2018).

Zajednička druženja sa roditeljima u vrtiću su sjajan način za jačanje veze između roditelja, djece i odgojitelja te za jačanje i stvaranje zajednice. Takvim druženjima odgojitelji mogu ojačati komunikaciju sa roditeljima, ali i roditelji mogu dobiti veći i jasniji uvid u odgojiteljev rad te u djetetov razvoj. Zajednička druženja mogu biti različitih oblika, ne mora to nužno biti tradicionalni oblik prezentacije radova djece i odgojitelja. To mogu biti druženja uz hranu i piće u vrtiću, sportske igre, radionice ili izleti. Iznimno je važno osigurati roditeljima da se osjećaju ugodno za vrijeme takvih druženja, ali se i od roditelja očekuje angažman i trud kako bi se zajednički odnos jačao.

Posljednji tradicionalni oblik komunikacije je kutić za roditelje. Kutić za roditelje je najčešće smješten uz sam ulaz u vrtićku skupinu te na tom mjestu roditelj može pronaći sve informacije koje su bitne za određenu skupinu i odgojno-obrazovni proces (Rogulj, 2018, prema Milanović, 2014). Informacije koje se nalaze u kutiću najčešće su vezane za sam vrtić ili skupinu, ali i za neke stvari koje mogu biti povezane sa širom zajednicom, npr. edukacije, upisi na programe ili u školu i slično (Rogulj, 2018). Kutić za roditelje mora biti dobro opremljen, organiziran i pregledan jer će se time stvoriti dojam pristupačnosti i roditelji će se osjećati ugodnije pri dolasku u vrtić.

5.4.2.Suvremeni oblici komunikacije

Kada govorimo o suvremeni oblicima komunikacije mislimo na digitalne medije koji su razvili komunikacijske programe koje koristimo u svakodnevnom životu. To mogu biti web-stranica vrtićke ustanove, e-mail, Facebook, WhatsApp, Viber, webinar, forumi i slično (Rogulj, 2018, prema Madianou i Miller, 2012).

S obzirom da korištenje suvremenih oblika komunikacije raste, ljudi često imaju percepciju da korištenje tradicionalnih oblika komunikacije pada u drugi plan. Međutim to nije točno, time se samo korištenje tradicionalnih oblika proširuje i unaprjeđuje. Roditeljski sastanci mogu biti puno korisniji ako bi roditelji mogli uz pomoć fotografija i videozapisa vidjeti što im djeca rade u vrtiću, a to je moguće upravo uz pomoć digitalnih medija.

Međutim, korištenje digitalnih medija ima svoje prednosti i nedostatke. Prednosti bi bile brzina, ostaje trag elektroničke pošte, moguće je lako odabrati vrijeme komunikacije i ton odgovora te je dobivanje i prenošenje informacija trenutno. S druge strane, nedostaci su mogućnost da nemaju svi roditelji pristup internetu, prenošenje kratkih informacija, informatička pismenost te mogućnost propuštanja obavijesti (Rogulj, 2018, prema Madianou i Miller, 2012).

Web- stranica vrtićke ustanove ima različite korisnike; roditelje, odgojitelje, stručne suradnike, djecu, ali i slučajne prolaznike. Iz tog razloga, svi podaci i informacije koje se objavljuju moraju biti po propisu zakona i zakonskih odredba. Web-stranice sadrže lokaciju, programe, galeriju fotografija, natječaje, dokumente i slično. Komunikacija na web-stranici je većinski jednosmjerna, ali ukoliko stranica ima forum može biti i djelomično dvosmjerna (Rogulj, 2018).

„Servisi za komunikaciju uključuju različite računalne programe koje je moguće koristiti uz pomoć računala, tableta ili mobitela, što daje novu dimenziju u komunikaciji“ (Rogulj, str.135, 2018, prema Castells, 2003). Komunikacijski servisi koji se najčešće koriste su Viber, WhatsApp, Facebook Messenger i slično. Ovakav oblik komunikacije omogućuje roditeljima i odgojiteljima međusobno informiranje o događanjima koja su povezana sa djetetom; bolesti, izleti, slanje fotografija i videozapisa itd. Iznimno je važno provjeriti imaju li svi roditelji mogućnost korištenja interneta te slažu li se uopće da postoji ovakav oblik komunikacije u suradnji. Također

je važno dogovoriti pravila: kada je prikladno slati poruke i iz kojeg razloga ili koje informacije se prenose putem poruke, a zbog kojih je potrebno doći u vrtić (Rogulj, 2018).

6.Suradnja roditelja i odgojitelja

Polaskom u vrtić dijete doživljava veliku promjenu u svom životu. Osim odvajanja od roditelja, tu je još i upoznavanje jedne bitne osobe s kojom će ono komunicirati i provoditi velik dio svog djetinjstva – upoznavanje s odgojiteljem. Dijete povezuje roditelja i odgojitelja te je zbog razvoja djeteta odnos koji se stvara iznimno važan te je bitno da on bude kvalitetan. Postoje različiti termini koji opisuju odnos roditelja i odgojitelja, a samo neki od tih termina su suradnja, podrška, angažiranost, partnerstvo, zajedništvo, uključivanje i slično (Višnjić Jevtić, 2018). Suradivanje roditelja i odgojitelja ključno je za uspješno obrazovanje i razvoj djeteta, posebno tijekom prilagodbe djeteta u vrtiću i tijekom cijelog školovanja.

Kao što je već ranije navedeno, komunikacija je bitan faktor u odnosu roditelja i odgojitelja. Osim komunikacije, iznimno je važno postaviti jasne ciljeve, biti otvoren za različite stavove i perspektive te na kraju zajednički raditi za što bolji razvoj djeteta. Autorica Višnjić Jevtić (2018) navodi kako postoje različite definicije partnerstva kod različitih autora te izdvaja Whalleya (2007) koji partnerstvo smatra dijeljenjem snaga i prepoznavanjem znanja, Christensena, Godbera i Andersona (2005) koji smatraju da je partnerstvo dijeljenje ciljeva i odgovornosti između odgojitelja i roditelja te Maleš (1996, 2015) koja partnerstvo smatra odnosom kojemu je cilj postizanje zajedničkog cilja.

Visković i Višnjić Jevtić (2019, prema Hujala, Turja, Gaspar, Veisson i Waniganayake, 2009) navode kako postoje neka temeljna obilježja partnerskog odnosa između roditelja i odgojitelja:

- uključenost roditelja u odgojno-obrazovne ustanove
- profesionalizam
- roditeljske kompetencije
- podjela odgovornosti.

Osim gore navedenih obilježja, možemo još izdvojiti i dvosmjernu komunikaciju, podršku, zajedničko donošenje odluka i poticanje razvoja djece. Proces razvoja suradnje između odgojitelja i roditelja kreće odlukom koju donosi odgojitelj, on donosi odluku, a na roditeljima je da biraju hoće li se uključiti ili ne. Nakon toga dolazi do informiranja i uključivanja roditelja što na kraju rezultira partnerskim odnosom između roditelja i odgojitelja. Roditelji sami odlučuju koju će količinu truda i znanja uložiti u suradnju, ali to često ovisi o njihovim kompetencijama, vještinama i vrijednostima. Osim roditeljskog truda, važna je i kultura ustanove. Ukoliko je ona podržavajuća, usmjerena na poboljšanja u svim aspektima i odnos između svih sudionika će biti takav (Višnjić Jevtić, 2018).

Rješavanje problema je isto tako jedna bitna stavka oko koje bi roditelji i odgojitelji trebali surađivati. Ukoliko dođe do nekih problema, suradnja između odgojitelja i roditelja bi mogla pomoći u ranom uočavanju tog problema te bi se on mogao brže i efikasnije riješiti te bi se djetetu pružila odgovarajuća podrška.

Pozitivno okruženje, dobar primjer, otvorenost i razumijevanje, podrška i pozitivan stav su također bitni čimbenici koji utječu na suradnju te bi se i o tim stvarima trebalo voditi računa kako bi odnos bio što bolji i zdraviji za potrebe djeteta.

Individualni pristup djetetu također može utjecati na suradnju između roditelja i odgojitelja. Ukoliko se djetetu posveti dovoljno vremena kako bi se pratio njegov razvoj i odgojitelji i roditelji mogu na vrijeme reagirati ukoliko nešto nije u redu.

Odgojitelji bi također mogli ukazati roditeljima na neke vrste edukacija koje bi im mogle pomoći za vrijeme prilagodbe djeteta na vrtić, ali i na daljnji razvoj djeteta, kako u vrtiću, tako i kasnije u školi. Tim bi edukacijama roditelji bolje mogli razumjeti ulogu u djetetovu razvoju i kako utjecati na isti taj razvoj.

Višnjić Jevtić (2018, prema McAllister Swap, 1993) navodi kako postoje uloge koje bi roditelji trebali preuzeti kako bi suradnički odnos u odgojno-obrazovnoj ustanovi opstao. Te uloge su publika na događanjima, pomagači u aktivnostima, zastupnici koji zastupaju djecu, odgojitelje i ustanovu, donositelji odluka i rješavatelji problema te uvažavatelji uspjeha odgojitelja.

S obzirom da postoji mnogo čimbenika koji utječu na suradnju logično je da će neki od njih postati zapreke suradnji. Čimbenike koji predstavljaju zapreke suradnji

možemo podijeliti na strukturalne, kulturalne i interpersonalne (Višnjić Jevtić, 2018, prema Granata, Mejri i Rizzi, 2016). Strukturalni čimbenici bi bili oni koji su uvjetovani vremenskim ograničenjima; poput neodazivanje roditelja. Odgojitelji to vide kao problem, dok roditelji s druge strane misle da odgojitelji odvajaju premalo vremena za informiranje o njihovoj djeci. Kulturalni čimbenici se odnose na obiteljsku kulturu i kulturu odgojno-obrazovne ustanove. Interpersonalni čimbenici podrazumijevaju osobne stavove, predrasude i stereotipe te su često subjektivnog karaktera. Sudionici imaju određen stav prema kulturi, klasi i podrijetlu. Osim navedenih zapreka, tu su još i osobnosti sudionika; introvertiranost ili ekstrovertiranost. Ako je osoba introvertirana normalno je da će imati teškoće u uspostavljanju odnosa i suradnje, dok će s druge strane ekstrovertirana osoba lakše uspostaviti komunikaciju, ali će s druge strane teško prihvatiti da obje strane moraju imati jednako pravo glasa (Višnjić Jevtić, 2018).

Iznimno je važno za shvatiti da postoje razlike koje će uvijek biti prisutne, ali i jedna i druga strana moraju shvaćati te razlike kao vrline koje moraju iskoristiti za dobrobit djeteta. Odvajanje djeteta od roditelja i roditelja od djeteta može biti prilično stresan period te je iz tog razloga bitno da odgojitelj bude razuman i pokuša olakšati sam proces, ali isto tako i roditelj mora shvatiti da njegovo dijete odlazi na sigurno mjesto koje mu omogućava maksimalan i optimalan razvoj.

7.Uloga roditelja

Kao što je ranije navedeno, roditelji imaju bitnu ulogu kod adaptacije djeteta u vrtić. Bitan je njihov stil roditeljstva, način komuniciranje, ponašanje pri dolasku i odlasku u vrtić, odnos prema vrtićkoj ustanovi i odgojitelju i još mnogo toga. Period adaptacije u vrtić je stresno i izazovno razdoblje za dijete, ali i za roditelje te je potrebno uzeti u obzir i njihova razmišljanja i osjećaje.

Postoje razni načini pomoću kojih bi roditelji mogli utjecati na period prilagodbe u vrtiću. Svako je dijete jedinstveno i drugačije će reagirati na odvajanje od roditelja te je i samim time pristup prema djetetu drugačiji. Neka će djeca bez problema ostati u vrtiću prvi dan, dok će druga proći težak i dug proces prilagodbe. Zbog toga postoje neki savjeti koje bi roditelji trebali znati kako bi probali olakšati djetetu:

- vlastito ponašanje – pozitivan stav prema vrtiću je jako bitan za dijete, ako roditelj ima pozitivan stav i dijete će ga steći
- komunikacija s odgojiteljem – prijenos informacija o djetetu olakšava prilagodbu i roditeljima i odgojiteljima
- razgovor i slušanje - dijete će se osjećati bolje ako roditelj razgovara s njim o vrtiću, ali i dok ga sluša kako priča o svojim izazovima
- rutina – ukoliko dijete ima sličnu rutinu kod kuće i u vrtiću, lakše će se prilagoditi kod odlaska
- poticanje samopouzdanja – ohrabrivanje djeteta u aktivnostima i druženju s drugom djecom je jako važan okidač za stjecanje samopouzdanja i omogućava lakše odvajanje od roditelja.

Također, roditelj može prije polaska u vrtić dijete odvesti do objekta kako bi dijete vidjelo okolinu prije samog dolaska, tamo može vidjeti djecu kako se igraju u dvorištu te će biti spremniji. Roditelj kod dolaska u vrtić ne bi trebao predugo ostajati i opraštati se od djeteta jer mu to stvara osjećaj straha i dijete će vjerojatno početi plakati te neće htjeti ostati. Dijete će se tako svakodnevno teško odvajati od roditelja te će mu odlazak u vrtić predstavljati noćnu moru.

Stokes-Szanton (2004) u svom radu navodi kako je bitan faktor odnos roditelja i odgojitelja te da se napetost koja u početku postoji mora smanjiti kako bi dijete osjećalo povjerenje prema odgojitelju. Djeca imaju najviše povjerenja u svoje roditelje te će reagirati kao što i sami roditelji reagiraju. Zbog toga je potrebno da roditelji pričaju pozitivno o odgojiteljima i odlasku u vrtić te da djeci objašnjavaju da se nemaju čega bojati.

Prvi dan u vrtiću će definitivno biti stresan za sve sudionike procesa; roditelje, odgojitelje, ali najviše za djecu. Jako je bitno pokazivati svoje emocije, makar one nisu uvijek sreća i veselje. Dijete mora biti svjesno gdje je došlo i što će se dogoditi. Također roditelji ne bi smjeli krišom odlaziti iz vrtića jer kad dijete shvati da roditelja nema dolazi do još veće tuge, straha i plača.

8.Zaključak

Kao što je već prije navedeno, odgojitelji i roditelji predstavljaju bitan faktor u djetetovu životu. Njihova suradnja i komunikacija je nešto što će djetetu olakšati već dovoljno stresan period u njihovom životu - prilagodbu na vrtić. Odgojitelj na neki način već zna kako treba raditi sa djecom koja prolaze proces prilagodbe, dok je za neke roditelje taj period i proces velika nepoznanica. Iz tog bi razloga svi roditelji trebali biti maksimalno uključeni u proces prilagodbe i njegovo olakšavanje. Od komunikacije s djetetom o samom vrtiću do komunikacije s odgojiteljem i suradnja, sve do pristupa i stava roditelja prema vrtićkoj ustanovi i odgojiteljima, sve to ima utjecaj na djetetovo viđenje vrtića i njegove „tete.“

Također, svi roditelji su različiti te proces prilagodbe može itekako biti stresan period i za njih. Nikada ne možemo znati kako će roditelji reagirati, sve može proći u redu i bez problema, dok će s nekim roditeljima doći do konflikta i na teži će se način uspostaviti komunikacija i suradnja. Zbog toga odgojitelji moraju biti strpljivi i za te roditelje te pokušati pronaći način kako najlakše uspostaviti komunikaciju i riješiti problem. Svojim odnosom će roditelji i odgojitelji pokazati djeci da se mogu osjećati sigurno i ugodno u vrtiću i da odlazak u vrtić nije nikakva loša stvar, nego da je to mjesto na kojem dijete uči, raste, zabavlja se i razvija na najbolji mogući način te da u tome nema ništa loše.

Na kraju, smatram da svi sudionici procesa prilagodbe prolaze kroz stresno razdoblje i da ne postoji prilagodba koja je prošla bez ijednog manjeg problema, ali isto tako smatram da je to normalno i da će sve proći. Mislim da bi sudjelovanjem roditelja u procesu i dobrom komunikacijom između svih sudionika cijeli taj proces trebao proći mirno i lagano. Što se roditelja tiče, smatram da bi trebali sudjelovati što je više moguće u svim aktivnostima u vrtiću, ne samo u procesu prilagodbe. Tako pokazuju zainteresiranost za svoje dijete i otvorenost za suradnju s odgojiteljima. S druge strane, odgojitelji bi trebali konstantno poticati roditelje na suradnju i aktiviranje u tim procesima te izvještavati roditelje o njihovoj djeci, kako bi oni bili upućeni u to što se odvija u vrtiću. U procesu prilagodbe nitko nije manje bitan i emocije svih sudionika bi trebale biti uzete u obzir te bi se trebale tretirati najbolje moguće kako bi svi što lakše završili taj proces i pripremali sebe i djecu na daljnje odrastanje i obrazovanje.

9. Literatura

Berk, L. (2015) *Dječja razvojna psihologija*. Naklada Slap.

Čudina-Obradović, M. i Obradović, J. (2006) *Psihologija braka i obitelji*. Naklada Golden marketing – Tehnička knjiga.

Došen Dobud, A. (2004) *S djecom u jaslicama*. Naklada Alinea.

Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2021). Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. <https://hol.lzmk.hr/clanak.aspx?id=32420> (preuzeto 25.6.2023.)

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. (2015). Mzo.Gov.Hr.[https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/Predskolski/Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje NN 05-2015.pdf](https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/Predskolski/Nacionalni_kurikulum_za_rani_i_predskolski_odgoj_i_obrazovanje_NN_05-2015.pdf) (preuzeto 15.6.2023.)

Mašković, T., Drožđan, D., Sokač, M. i Josić, M. (2018). *Od jaslica do škole, Vodič za lakši proces prilagodbe na jaslice, vrtić i školu*. RTL kockica

Milanović, M. i sur. (2014). *Pomozimo im rasti: priručnik za partnerstvo roditelja i odgojitelja*. Nakladnik Golden Marketing – Tehnička knjiga.

Pavić, S. (2020). *Separacijska anksioznost*. Preuzeto 25.6.2023. s <http://centarzareproduktivnomentalnozdravlje.hr/separacijska-anksioznost/>

Pepito, G.M., Montalbo, I.C. (2019). *Separation Anxiety on Preschoolers' Development*. International Journal of English and Education (str. 229-239). Cebu Normal University. Preuzeto 1.9.2023. s <https://ijee.org/assets/docs/EDU2GENALEN.374821.pdf>

Rogulj, E. (2018). *Komunikacijske kompetencije odgojitelja*. U: : A. Višnjić Jevtić, I. Visković (Eds.) *Izazovi suradnje: Razvoj profesionalnih kompetencija odgajatelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima* (pp. 111-144). Nakladnik Alfa d.d. Zagreb.

Stokes Szanton, E. (2005). *Kurikulum za jaslice: Razvojno-primjereni program za djecu od rođenja do 3 godine*. Pučko otvoreno učilište Korak po korak.

Tatalović Vorkapić, S. (2020). *Psihologija privrženosti i prilagodba u dječjem vrtiću: Psihologija dobrobiti djece vol.1*. Učiteljski fakultet Sveučilišta u Rijeci.

Una Vita – Centar za neverbalnu komunikaciju (2017) *Neverbalna komunikacija u različitim kulturama*. Preuzeto 22.6.2023. s <https://www.unavita.hr/neverbalna-komunikacija-u-razlicitim-kulturama/>

Visković I. i Višnjić Jevtić A. (2019). *Je li važnije putovati ili stići?* Nakladnik Alfa d.d. Zagreb.

Višnjić Jevtić, A. (2018). *Suradnički odnosi odgajatelja i roditelja kao pretpostavka razvoja kulture zajednica odrastanja*. U: A. Višnjić Jevtić, I. Visković (Eds.) *Izazovi suradnje: Razvoj profesionalnih kompetencija odgajatelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima* (pp. 77 - 110). Nakladnik Alfa d.d. Zagreb.

Žižak, A., Vizek-Vidović, V., Ajduković, M. (2012). *Interpersonalna komunikacija u profesionalnom kontekstu*. Edukacijsko rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

10. Izjava o izvornosti završnog rada

Ja, Aleksandra Vitanović, izjavljujem da je moj završni rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.